

Příloha č. 1

Tabulka pro I. fázi výzkumu

Kritéria	Záznamy z pozorování
1) ORGANIZACE ŽIVOTA DĚTÍ	
Pravidelný denní řád je podle potřeb přizpůsobován měnícím se okolnostem, činností a aktivitám dětí	
Organizace umožňuje respektovat individuální potřeby dětí (ztráta zájmu o činnost, únava, potřeba pohybu, potřeba něco sdělit, vlastní tempo)	
Jsou vytvořena pravidla, která umožňují bezproblémové soužití	
2) ORGANIZACE VZDĚLÁVACÍHO PROCESU	
Poměr řízených a spontánních aktivit v denním programu je v rovnováze	
V denním programu převažuje řízená činnost	
Řízené činnosti jsou nabízeny formou vzdělávací nabídky	
V denním programu převažují volné hry	
Řízené činnosti jsou nabízeny v různé úrovni náročnosti	

(individuálně)	
Řízené činnosti jsou převážně organizovány jako individuální	
Řízené činnosti jsou převážně organizovány jako skupinové (v různě velkých skupinách)	
Řízené činnosti jsou převážně organizovány jako frontální	
3) PŘÍSTUP UČITELEK / ZDRAVOTNÍCH SESTER K DĚTEM	
Učitelka / zdravotní sestra se snaží jednat přirozeně a citlivě, klidně a pohotově	
Děti nejsou zbytečně organizovány, poučovány, ale jsou vedeny tak, aby k poznání či řešení dospěly samy	
Učitelka / zdravotní sestra podporuje samostatnost a tvořivost dětí	
Učitelka / zdravotní sestra postupuje tak, aby každé dítě mohlo být úspěšné (větší nabídka činností, různá úroveň obtížnosti)	
Děti nejsou porovnávány v jejich výkonech, není podporována nezdravá soutěživost	
Děti si mohou svobodně volit (hračka, místo, kamarád, čas),	

nejsou do ničeho nuceny	
Dětem jsou nabízena témata, která jsou jim blízká, jsou pro ně zajímavá, ze života	
4) RESPEKTOVÁNÍ PŘIROZENÝCH POTŘEB DĚTÍ	
Učitelka / zdravotní sestra na děti nespěchá	
Děti jsou přiměřeně oceňovány, zesměšňování dětí je nepřijatelné	
Pokud děti potřebují soukromí, je jim vyhověno (koutek, kde si mohou odpočinout, být chvíli samy a nerušené)	
Adaptační režim je individuálně přizpůsobován potřebám dětí	
5) VZÁJEMNÝ KONTAKT A KOMUNIKACE	
Učitelka / zdravotní sestra se snaží dětem naslouchat a rozumět jim	
Učitelka / zdravotní sestra s dětmi komunikuje otevřeně a vstřícně, poskytuje dětem možnost se ke všemu vyjádřit	
Učitelka / zdravotní sestra reaguje na otázky dětí a odpovídá pravdivě	
Děti mají zpětnou vazbu, jsou pozitivně hodnoceny	

Učitelka / zdravotní sestra s dětmi navazuje převážně slovní kontakt	
Učitelka / zdravotní sestra s dětmi navazuje fyzický kontakt (podle potřeby dětí a na základě vzniklé situace)	
Dětem je poskytován správný řečový vzor (spisovná čeština, učitelka/zdravotní sestra nemá vadu řeči)	
Mezi dětmi a učitelkou / zdravotní sestrou probíhá vyvážená oboustranná komunikace	
Učitelka / zdravotní sestra je dětmi přijímána vstřícně, děti se jí nebojí a jsou jí nakloněny	
6) ŘEŠENÍ KONFLIKTŮ	
Učitelka / zdravotní sestra se do konfliktů dětí vkládá pouze tehdy, když ho děti nejsou schopné vyřešit samy, nebo za ní přijdou s prosbou o pomoc	
Učitelka / zdravotní sestra podporuje děti v tom, aby se učily dojit ke kompromisu	
Děti ví, že se mohou na učitelku / zdravotní sestru kdykoliv obrátit	
Děti jsou vedeny k tomu, aby se dokázaly omluvit a odpustit si	

Příloha č. 2

Doplňující otázky k tabulce

- Jaká je denní časová dotace pro volnou hru a pro řízenou činnost?
- Jaký je poměr individuální práce: učitelka / zdravotní sestra - dítě a skupinové práce: učitelka/zdravotní sestra - děti?
- Liší se nějakým způsobem přístup učitelek/zdravotních sester v závislosti na tom, že jedna skupina dětí žije v běžných rodinách a druhá skupina dětí žije bez vlastní pečující osoby?
- Najdeme nějaké rozdíly mezi vztahem: učitelka - dítě v MŠ a zdravotní sestra - dítě v DC?
- Jak působí střídání učitelek / zdravotních sester na potřebu klidu, bezpečí dětí? Je naplněna?
- Jak se prolínají přístupy k dětem na základě střídání směn (v MŠ i v DC), jsou výchovné styly učitelek/zdravotních sester komplementární?

Příloha č. 3

Doplňující otázky pro III. fázi výzkumu

- Jakým způsobem učitelka / zdravotní sestra zasahuje do volné hry (jak často, za jakých okolností)?
- Jaké prostředí vytváří učitelka / zdravotní sestra pro volnou hru?
- V jaké pozici je učitelka / zdravotní sestra vůči dětem při volné hře? (pozorovatel, iniciátor, hráč, vedoucí hry, facilitátor) (Svobodová a kol. 2010)
- Upřednostňují děti individuální nebo skupinovou hru?
- Jakého hrového partnera děti vyhledávají? (co se týká věku, pohlaví, sourozeneckého vztahu)
- Jaké druhy her se v institucích často vyskytují, jaké hry jsou pro děti nejoblíbenější a jaké se naopak v dané instituci vůbec nevyskytují?
- Jaké hračky/pomůcky děti preferují?
- Jaké náměty pro hru si děti vybírají? Jak se liší náměty v obou vybraných institucích?

Příloha č. 4

Výčet hraček a herních pomůcek

Pozn.: Do výčtu hraček a herních pomůcek jsou z každého zařízení vybrány především ty významnější a používanější.

a. Mateřská škola

Dopravní prostředky a doplňky k nim

- dopravní koberec, velký semafor, plastová, dřevěná auta, dřevěné vláčky

Hračky s pečujícím charakterem

- domácnost, kuchyňka, koutek se zrcadlem, kočárky a postýlka pro panenky
domeček pro panenky, převleky

Stavebnice

- silnice, koleje, Lego Duplo, Seva

Společenské hry

- pexeso, domino a další stolní hry

Didaktické hry a pomůcky

- váhy, lupy, mikroskop, navlékání korálků, magnetická skládačka, kreslicí tabulka, zatloukání hřebíků, dřevěné puzzle

Kostky

- pěnové, molitanové velké, plastové, dřevěné

Hudební hračky

- klávesy, Orffovy nástroje

Sportovní náčiní

- lavička, balanční plochy, švihadla, míče

Výtvarné potřeby a pomůcky

- pastelky, fixy, temperové barvy, vodové barvy, prstové barvy, papíry, čtvrtky, látky, štětce, tiskátka, modelína

Knihy

- encyklopedie, s obrázky, s hmatovými prvky

b. Dětské centrum

Dopravní prostředky a doplňky k nim

- auta umělohmotná, auta kovová, garáž, dřevěný vlak, dopravní koberec, vysílačky

Hračky s pečujícím charakterem

- domácnost, kuchyňka, kočárky pro panenky, převleky, plyšové hračky, gumová zvířata, ZOO

Stavebnice

- silnice, koleje, Lego Duplo

Společenské hry

- pexeso, domino a další stolní hry

Didaktické hry a pomůcky

- dřevěné puzzle, skládačky, počítadlo, hry Logico, Lego Duplo, skleněné kuličky

Kostky

- dřevěné, plastové

Hudební hračky

- Orffovy nástroje

Sportovní náčiní

- lavička, balanční plochy, švihadla, míče

Výtvarné potřeby a pomůcky

- pastelky, fixy, temperové barvy, vodové barvy, prstové barvy, křídly, papíry, čtvrtky, štětce, tiskátka, modelína

Knihy

- encyklopedie, s obrázky, s hmatovými prvky

Bojové hry

- plastové zbraně